

İLKÖĞRETİM 7. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABININ DİL İLE İLGİLİ KÜLTÜR ÖGELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ¹

Doç. Dr. Hüseyin GÜFTÂ
Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Okt. Mustafa Onur KAN
Ankara Üniversitesi Türk Dili Bölümü onur.kan@ankara.edu.tr

Özet

Bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabında dil ile ilgili kültür öğelerine ne ölçüde yer verildiğini ve bu öğelerin öğrencilere nasıl aktarıldığını belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini, incelenen Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamı değerlendirilmiş ayrıca örnekleme yoluna gidilmemiştir.

Bu çalışmada, literatürden yararlanılarak ve uzman görüşü alınarak dil ile ilgili kültür öğeleri listesi oluşturulmuş ve Türkçe ders kitabı incelendiğinde bu liste şekillendirilmiştir. Listede yer verilmeyen bir öğeyle karşılaşıldığında bu öğe de listeye eklenmiştir. Türkçe ders kitabı bu dil ile ilgili kültür öğeleri listesine göre incelenmiştir. Araştırma örneklemini oluşturan ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil ile ilgili kültür öğeleri, araştırmacı tarafından fişleme yöntemi ile belirlenmiştir.

Bu çalışma sonucunda, incelenen ders kitabında dil ile ilgili kültür öğelerinden deyimler (f=198), mecazi ifadeler (f=140), atasözleri (f=2), özdeyişler (f=16), ağız özellikleri (f=5), ikilemeler (f=110) ve yansımalar (f=9) yer verildiği tespit edilmiştir. Bu kültür öğelerinin metinler ve resimlerle öğrencilere aktarılmaya çalışıldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültür Aktarımı, Ders Kitabı, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi

THE STUDY OF THE TURKISH COURSEBOOK OF GRADE 7 ELEMENTARY SCHOOL IN TERMS OF LANGUAGE-RELATED CULTURAL ELEMENTS

Abstract

In the content of this study, it is aimed to determine to what extent the language-related cultural elements are included and how they are conveyed to students in the Turkish course book of grade 7 elementary school, The Ministry of Education Publications. The studied Turkish course book forms the population of this study. In this research the whole population was evaluated, sampling method was not taken into consideration.

In this study, the list of language-related cultural elements was formed by making use of literature and getting expert opinion and as the Turkish course book was studied, this list was reformed. Moreover, when met a element which was not included in the list before, it was added to the list. The Turkish course book was studied according to this language-related cultural elements list. The language-related cultural elements which are included in this book and which make up the research sample were determined by the researcher by making a card index.

As a result of this study it was established that in this course book language-related cultural elements such as idioms (f=198), metaphorical expressions (f=140), proverbs (f=2), aphorisms (f=16), accent features (f=5), reiterative (f=110) and reflections (f=9) were all included. It was noticed that these language-related cultural elements were sought to be conveyed to the learners through texts and pictures.

Key Words: Culture, Culture Transmission, Course book, Turkish Education and Teaching

¹ Bu makalede, Doç. Dr. Hüseyin GÜFTÂ danışmanlığında hazırlanan Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Kültür Öğeleri Açısından İncelenmesi adlı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır.

1. Giriş

Milletler, millî birlik ve beraberliklerini korumak için kültür öğelerini yeni kuşaklara aktarmak ve kazandırmak isterler. Millettin devamı için bireyler, kültürlerini yeterince tanımalı ve millî bilince sahip olmalıdır.

Kültür aktarımında en önemli araçlar eğitim ve bireyin ana dilidir. Ana dili öğretimi Türkçe dersi ile gerçekleştirilmektedir. Ayrıca Türkçe dersinde işlenen metinler kültür aktarımında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle kültür aktarımında Türkçe dersi, dolayısıyla da Türkçe öğretmenleri ve temel materyal olan ders kitapları büyük önem arz eder. Bu araştırma ile kültür aktarımında büyük bir önemi olan Türkçe ders kitabında dil ile ilgili kültür öğelerine ne ölçüde yer verildiği ve bu öğelerin öğrencilere nasıl aktarıldığı incelenerek probleme açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Kültürel kimliğin temelinde dil ve dolayısıyla ana dili öğretimi vardır. Ana dili öğretimi işlevine sahip Türkçe derslerinde kullanılan temel materyal olan ders kitapları kültür aktarımı için gerekli özelliklere sahip olmalıdır. Kitaptaki metinler millî kültüre uygun olmalı ve kültür öğelerini yeterince içermelidir.

Türkçe ders kitabında başta dil olmak üzere kültür öğeleri ile ilgili eksikliklerin bulunması (Matan, 2004; Aral, 2008; Şen, 2008; Karagöz, 2009) bu hususta bir çalışma yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu çalışmada dil ile ilgili kültür öğeleri belirlenerek ders kitapları bu öğeler açısından incelenmiş ve bu konudaki eksikliklerin giderilmesi için çözümler aranmıştır.

1.1. Problem Cümlesi

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabında (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2008) dil ile ilgili kültür öğelerine ne ölçüde yer verilmektedir ve bu kültür öğeleri nasıl aktarılmaktadır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabının (MEB, 2008) dil ile ilgili kültür öğelerine ne ölçüde yer verdiği ve bunları nasıl aktardığı belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2.1. Alt Amaçlar

Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabı dile ait kültür öğelerinden,

- a) Deyimler
- b) Mecazi İfadeler
- c) Atasözleri
- ç) Özdeyişler
- d) Ağız Özellikleri
- e) İkilemeler
- f) Yansımalar ne ölçüde yer vermektedir ve bunları nasıl aktarmaktadır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Millî varlığın oluşmasında ve devam etmesinde dilin önemi büyüktür. Dil, kültürün hem ögesi hem de taşıyıcısıdır. Bu bağlamda kültür aktarımında ana dili öğretiminin önemli bir yeri vardır.

Türkçe dersi, kültür aktarım aracı olan dili, incelikleri ve zenginlikleriyle kazandırır. Bireyin, ana dilini bilinçli bir şekilde kullanmasını sağlayan Türkçe dersinde en çok kullanılan materyal ders kitabıdır. Teknolojinin gelişmesiyle yeni materyallerden faydalanılsa da ders kitabı hâlâ önemini korumakta ve temel ders materyali olarak yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Kültür aktarımında temel materyal olan ders kitabının dil ile ilgili kültür öğelerinden deyimler, mecazi ifadeler, atasözleri, özdeyişler, ağız özellikleri, ikilemeler ve yansımalar açısından incelenmesi önemlidir, zira dil ile ilgili kültür öğeleri, ders kitaplarında yeterince yer almalıdır. Bu çalışmanın Türkçe ders kitapları oluşturulurken metinlerde dil ile ilgili kültür öğelerinin yeterince yer alması gerektiğini göstermesi açısından ders kitabı yazarlarına, bu konuda daha sonra çalışma yapacak araştırmacılara ve Türkçe eğitimi alanına katkı sağlayacağı ve yardımcı olacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, betimsel tarama modelinde yapılan bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2006: 77).

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabı (MEB, 2008) oluşturmaktadır. Araştırmada evrenin tamamı değerlendirilmiş ayrıca bir örnekleme yapılmamıştır.

2.3. Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada, literatürden yararlanılarak ve uzman görüşü alınarak dil ile ilgili kültür öğeleri listesi oluşturulmuş ve Türkçe ders kitabı incelendiğinde bu liste şekillendirilmiştir. Listede yer verilmeyen dile dair bir kültür ögesiyle karşılaşıldığında bu öge de listeye eklenmiştir. Türkçe ders kitabı bu dil ile ilgili kültür öğeleri listesine göre incelenmiştir.

Araştırma örneklemini oluşturan, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil ile ilgili kültür öğeleri araştırmacı tarafından fişleme yöntemi ile belirlenmiştir.

3. Kültür

Kültür; insan topluluklarını millete çeviren, milleti millet yapan ve bir arada tutan en önemli unsurdur. Bir millet hakkında en doğru bilgi, o milletin kültüründen alınır; zira kültür bir milletin aynasıdır.

Kültür, maddî ve manevî olmak üzere çeşitli öğelerden oluşur. Kültürü oluşturan bu öğeler hem toplum hem de toplumu oluşturan fertler açısından büyük önem arz eder. Bu öğeler sosyal akrabalık bağı oluşturur ve toplumu ayakta tutar.

Kültürün, *Türkçe Sözlük*'te çeşitli tanımları yapılmıştır:

1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddî ve manevî değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.
2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.
3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi.
4. Bireyin kazandığı bilgi.
5. Tarım.
6. biy. Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005: 1282).

Ziya Gökalp, "hars" adını verdiği kültürün, bütün toplumsal hayatları içine aldığını belirtir ve toplumsal hayatların; dinsel hayat, ahlâksal hayat, hukuksal hayat, kurgusal hayat, sanatsal hayat, iktisadî hayat, dilsel hayat, bilimsel hayattan oluştuğunu ifade eder (Gökalp, 2005: 39).

Kültür, bir cemiyetin sahip olduğu maddî ve manevî kıymetlerden teşekkül eden öyle bir bütündür ki, cemiyet içinde mevcut her nevi bilgiyi, alâkaları, itiyatları, kıymet ölçülerini, umumî görüş ve zihniyet ile her nevi davranış şekillerini içine alır. Bütün bunlar, birlikte, o cemiyet mensuplarının ekserinde müşterek olan ve onu diğer cemiyetlerden ayırt eden hususî bir hayat tarzı temin eder (Turhan, 2002: 48).

Zeynep Korkmaz, kültürü; toplumda sosyal akrabalık bağını kuran değerler, toplumun fertlerini kaynaştırıp onları uyumlu kılması ve toplumu millete dönüştürmesi gibi çeşitli açılardan tanımlamıştır: "Bir toplumu millet hâline getiren ve milletten millete değişen değerler bütünü"; "bir toplumun sosyal yapısına yön veren ve o topluma kişilik kazandıran değerler bütünü"; "bir insan topluluğunun yüzyıllarca devam eden ortak yaşayışından doğan maddî ve manevî değerlerinin, birikimlerinin ve davranış biçimlerinin bütünüdür"; "bir milleti öteki milletlerden ayıran yaşayış tarzı,

o millete özgü, duygu ve düşünce birliğinin oluşturduğu ortak ruh.” (Korkmaz, 2007: 12-14).

Nermi Uygur'a göre kültür, insanın ortaya koyduğu ve içinde var olduğu tüm gerçeklik demektir (Uygur, 2006: 17). *Bozkurt Güvenç*'e göre, bilimsel anlamda kültür, toplumun üyesi olarak insanın, yaşayarak, yaparak öğrendiği ve aktarıp öğrettiği maddî ve manevî her şeyden oluşan karmaşık bütündür (Güvenç, 2007: 14). *E. B. Tylor*'a göre, “kültür; bilgiyi, imanı, sanatı, ahlâkı, örf ve âdetleri, ferdin mensup olduğu cemiyetin bir uzvu olması itibarıyla kazandığı itiyatlarını ve bütün diğer maharetlerini ihtiva eden gayet girift bir bütündür.” (Akt.: Turhan, 2002: 37). *MacIver*'e göre, “kültür; yaşayış ve düşünüş tarzımızda, günlük münasebetlerimizde, sanatta, edebiyatta, dinle, sevinç ve eğlencelerimizde tabiatımızın kendisini ifade etmesidir.” (Akt.: Turhan, 2002: 38).

Çeşitli açılardan tanımlanmaya çalışılan kültürün genel özellikleri şunlardır:

- Kültür, canlı ve tabî bir varlık niteliğindedir.
- Kültür, toplumun ortak malıdır.
- Kültür, orijinal ve millîdir.
- Kültür değişimlerinde, başka bir kültürün veya kültürlerin etkisinde kalınabilir. Ancak, bir kültürün özü asla değiştirilemez ve bütünü ile başka bir kültüre dönüştürülemez. Böyle bir durumda, artık o toplumdan eser kalmaz ve bambaşka nitelikte bir toplum yapısı ortaya çıkar.
- Kültür, tarihidir ve süreklilik vasfı taşır.
- Kültür, uyumlu ve dengeli bir bütünün ifadesidir.
- Kültür, kuşaktan kuşağa aktarılan bir sosyal mirastır. Varlığını ve canlılığını ancak bu yolla sürdürebilir (Korkmaz, 2007: 17, 18).

3.1. Dil

Dil, bir milletin kültürel değerlerinin en önemli unsurudur. İnsanların bir araya gelmesi onların bir millet olduğunu göstermez. Bir insan topluluğuna “millet” diyebilmek için, topluluğu oluşturan insanların aynı dili konuşmaları, aynı dilde düşünmeleri gerekir. İnsanlar arasında sosyal akrabalık bağı kuran dil, toplumu toplum yapan en önemli kültür ögesidir. Bir milletin değerleri ve yaşayış tarzı o milletin diline bakılarak anlaşılabilir.

İnsana özgü olan dil, en genel tanımıyla, insanlar arasında iletişim sağlayan sistemdir. Kabul görmüş bazı dil tanımları şu şekildedir:

Saussure'e göre dil, “Hem dil yetisinin toplumsal ürünüdür, hem de bu yetinin bireylerce kullanılabilmesi için toplumun benimsediği zorunlu bir uzlaşım

bütünüdür.”, “Dil, konuşan kişinin bir işlevi değildir, bireyin edilgen bir biçimde belleğine aktardığı üründür. Hiç önceden tasarlama gerektirmez.”, “Dil, kavramları belirten bir göstergeler dizgesidir.” (Saussure, 2001: 38-45).

Aksan’a göre, “Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü çok gelişmiş bir dizgedir.” (Aksan, 2007: I, 55). Ergin’e göre, “Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir.” (Ergin, 2007: 3).

Onan’a göre, “dil; son derece karmaşık bir sistem olan beyinde oluşup, insan zihnini, zamanın üç boyutunda mevcut olan her şeye doğru, onu kullanan bireylerin uzlaşmalarıyla oluşturulan ses, anlam ve biçimlerden örülmüş yapısal birimler eşliğinde; okuma, yazma, dinleme ve konuşma yoluyla tetikleyebilme gücüne sahip her yönüyle sistematik, insanî bir yetidir.” (Onan, 2005: 9).

Yukarıda verilen dil tanımlarında görülen ortak nokta, dilin temel işlevinin iletişim olduğu ve dilin bir dizge oluşudur. Dilin kültürel nitelikli birçok tanımı yapılmıştır. Humboldt’a göre dil, bir ulusun kültür düzeyini gösteren en iyi araçtır (Akt: Akarsu, 1998: 42). “Dil, düşünceyi tamamlayan, onu varabileceği son aşamaya ulaştıran bir olgudur. Aynı zamanda insanları düşünen birer varlık olarak gösteren yeteneğin gelişmesidir.” (Akt: Akarsu, 1998: 39-40). “Dil, insanın gereksinimlerine göre kurduğu ve geliştirdiği toplumsal bir kurumdur. Toplumdan ayrılamaz” (Vendryes, 2001: 14-15; Akt. Onan, 2005: 5). Edward Sapir’e göre dil, “İsteyerek üretilen semboller sistemi vasıtasıyla duygu, düşünce ve istekleri bildirmekte kullanılan tamamen beşerî ve bilinçli bir yöntemdir.” (Akt.: Ünalın, 2005: 2).

Özbay’a göre, dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en yaygın ve en güçlü araçtır. Bu araç, hayatın hemen bütün alanlarında çeşitli düşünceleri, duyguları, tutumları, inançları, değer yargılarını anlama ve anlatmada; yaşanan olaylarla ilgili bilgileri, kültür birikimini aktarmada kullanılmaktadır (Özbay, 2008: 1, 2).

“Dil, düşüncenin ve bir milletin dünya görüşünün dışı vurumudur.” (Ünalın, 2005: 8). Dil; insanın gereksinimlerine, yaşayış tarzına göre kurduğu ve bu yönde geliştirdiği bir kurumdur. Dili, toplumdan ayrı göstermek mümkün değildir. Toplum, dilden ayrı düşünülemez, dil de toplumun gereksinimleri ve yaşayış tarzı dışında gelişemez.

3.1.1. Dil-Kültür İlişkisi

İnsanı diğer varlıklardan ayıran ve üstün kılan dil; kültürün aynası, taşıyıcısı, koruyucusu ve temelidir. Dil, kültürün aynasıdır, çünkü bir milletin kültüründe olan her şey o milletin dilinde de görülür. Bir dilin söz varlığı, o dilin kültürü hakkında en doğru

bilgiyi veren kaynaklardandır. Dil, düşüncenin, dolayısıyla bir milletin kültürünün, bakış açısının yansımasıdır. Toplumunu oluşturan fertler arasında sosyal akrabalık bağının kurulmasını sağlayan dil, kültürün temelidir, çünkü dil olmadan kültür oluşamaz.

Dil-kültür ilişkisi bağlamında Humboldt, ulusların karakter ve kültürlerinin dillerinde araştırılması gerektiğini belirtmiştir. Humboldt'a göre dil, bir ulusun kültür düzeyini gösteren en iyi araçtır. Humboldt, kendi diline dayanan, kendi dilinde ilerlemeler yapan bir ulusun gerçek bir kültürün yaratıcısı olabileceğini ifade etmiştir (Akt: Akarsu, 1998: 7).

Dil, kültürün aynasıdır. Bir milletin diline bakılarak o milletin kültürü incelenebilir. Kültürde olan her şey dilde karşılığını bulur. Bir dilin söz varlığının (sözcük hazinesinin) incelenmesi o dili konuşan toplumun maddî ve manevî kültürü hakkında en inandırıcı tanıkları getirir. O ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, toplumda önem verilen kavramlar ve tarih boyunca ortaya çıkan çeşitli değişimler, giderek o toplumun birçok nitelikleri, söz varlığında kendini belli eder. Hatta hakkında bilgi sahibi olunmayan, görülmeyen, tanınmayan bir ülkenin dilini kitaplardan veya bir kimseden, iyi öğrenme olanağının bulunduğu varsayılırsa, yalnızca dil aracılığıyla, o ülkede yaşayan ulusun kültürünün ana çizgileriyle incelenip öğrenilebileceği söylenebilir (Aksan, 2004: 179).

İnsanın düşünmesi ancak dil ile olanaklı olabildiğinden, dilde üstünlük yaratamayan bir ulusun düşünceleri de kapalı, dar ve sınırlı kalır. Bu, bütün kültür üzerine de etki yapar. Öyleyse, kültürle dil birbirinden ayrılamaz. Her ikisi de birlikte gelişir. Birinde üstün olan bir ulusun, ötekinde de üstün olması zorunludur (Akarsu, 1998: 88). Maddî ve manevî kültürü besleyen en önemli öge olan dil ile kültür arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Dil ve kültür kavramları birbirlerini tamamlayıcı ve destekleyici niteliktedir. Kültürün gelişmesiyle dil, dilin gelişmesiyle ise kültür gelişir.

Aşağıda dil-kültür ilişkisini sağlayan unsurlardan *deyimler*, *mecazi ifadeler*, *atasözleri*, *özdeyişler*, *ağız özellikleri*, *ikilemeler* ve *yansımalar* yer verilecektir.

3.1.2. Deyimler

Ömer Asım Aksoy, deyim "Çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük toplulukları" şeklinde tanımlamıştır (Aksoy, 1984: 49).

Doğan Aksan'a göre, bir dilin söz varlığının en önemli öğeleri arasında yer alan deyimler, o dili konuşan toplumun maddî ve manevî kültürünü, algılama, anlatım ve imgelem gücünü, nükte eğilimini bütünüyle ortaya koyan sözlerdir (Aksan, 2005: 96).

Deyimlerin en az iki sözcükten oluştuğu, sözcüklerden en az birinin gerçek anlamının dışına çıktığı, sözü ilgi çekici kıldığı, anlatım gücünü arttırdığı, maddî ve

manevî kültürü ortaya koyduğu, toplum tarafından benimsendiği ve kısa söz öbekleri olduğu görülmektedir.

Deyimler, toplumun düşüncelerini yansıtan, yaratıcılığını gösteren, anlatıma zenginlik katan dile ait kültür öğeleridir. Toplumun ortak malı olan deyimler, dil-kültür ilişkisini gözler önüne seren dil ürünleridir. Türkçe, dilin derinliğini ve zenginliğini gösteren deyimler bakımından oldukça zengindir.

3.1.3. Mecazi İfadeler

En genel tanımıyla mecaz, sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşarak kazandığı yeni anlamdır. Mecaz, Türkçe Sözlük'te "Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz" biçiminde tanımlanmıştır (TDK, 2005: 1359).

Sözcükler, mecazlar ile yeni anlamlar kazanır. Bazen mecazların bir araya gelmesiyle deyimler oluşur, bu sayede de dilin anlatım gücü artar. Eğer sözcüklerin yalnızca temel anlamları var olsaydı dilin anlatım gücü çok sınırlı olurdu.

3.1.4. Atasözleri

Atasözleri; dil-kültür ilişkisini gösteren, atalardan kalan, kısa, öz, yol gösterici ve eğitici olan sözlerdir. Atasözleri kültürel değerleri bünyesinde bulundurur ve kültürel değerlerin yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarılması hususunda önem taşır.

Ömer Asım Aksoy, atasözünü, "Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce veya öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış şekilleri bulunan öz sözler" biçiminde tanımlamıştır (Aksoy, 1988: 140).

Uzun gözlem ve tecrübeler sonucu kazanılmış atasözleri, ulusun ortak düşünce, kanış ve tutumunu belirtir, ulusa yol gösterir. Bir atasözle belgelendirilen tutumun doğruluğu herkesçe kabul edilir. Anlaşmazlıklarda bir atasözü en büyük yargıçtır (Aksoy, 1988: 132). Atasözleri ulusal nitelik taşır ve millet atasözlerinde mutabakat sağlamıştır.

Atasözleri, bir milletin kültürünün aynasıdır. Her ulusun kendi deneyimleriyle, bilgeliğiyle oluşturduğu atasözleri bir dilbirliğinin dünya görüşünü, yaşayış biçimini yansıttığı gibi o toplumun kültür tarihiyle ilgili önemli ipuçları da verir. Örneğin atla ilgili Yörük at yemini artırır, At, sahibine göre eşer; At ölür meydan kalır, yiğit ölür şan kalır; At beslenirken kız istenirken... gibi atasözleri, tarih boyunca Türklerin yaşamında atın tuttuğu yeri göstermesi bakımından ilginçtir (Aksan, 2007: III, 38). Bir milletin kültürel birikimi ve tecrübesi olan atasözleri milletlerin dünya görüşünü ortaya koyar ve nesillerce yaşatılır.

3.1.5. Özdeyişler

Özdeyişler, az sözcükle çok şey anlatmaları bakımından atasözlerine benzeyen, ancak söyleyenlerinin belli olması açısından atasözlerinden ayrılan sözlerdir. Özdeyişler, kimin söylediği belli, kısa, ahenkli özlü sözlerdir. Sözcük öbekleri ile ilgileri zayıftır. Tümce biçiminde bulunurlar. Sıkı kalıplaşma bulunmaz. Ancak atasözlerini andırırlar (Bozkurt, 1995: 169). Özdeyişler, atasözleri gibi tecrübelerden ve gözlemlerden çıkarılan sonuçlara dayanır. Gelecek kuşaklara aktarılması atasözleri kadar kolay ve yaygın değildir.

3.1.6. Ağız Özellikleri

Ağız bir şive içinde mevcut olan ve söyleyiş farklarına dayanan küçük kollara, bir memleketin çeşitli bölge ve şehirlerinin kelimeleri söyleyiş bakımından birbirinden ayrı olan konuşmalarına verilen addır. Ağızlarda ses (söyleyiş), şivelerde ses ve şekil, lehçelerde ise ses ve şekilden başka kelime ayrılıkları, kelime sahasına inen ayrılıklar bulunur (Ergin, 2007: 10).

Berke Vardar, ağızı “Bir dil alanı içinde görülen konuşma biçimlerini, söyleyiş türlerini, kimi durumlarda da toplumsal özellikleri yansıtan kullanımların her biri. Yerel kullanım anlamında ağız, lehçeye karşıt olarak, çok dar bir alanda yer alır.” biçiminde tanımlamıştır (Vardar, 2007: 14).

3.1.7. İkilemeler

İkilemeler, cümlede anlamı güçlendirmek için kullanılan söz öbekleridir. Türkçenin zenginliğini gösteren ikilemeler, dilimizin her döneminde ve her lehçesinde kullanılmıştır. Bugün, Türkiye Türkçesinde de yaygın olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Türkçe Sözlük'te ikileme terimi, “Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması.” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2005: 948). *Berke Vardar*, ikilemeyi “Anlama güç katmak amacıyla bir birimi, seslemi yineleme, aralarında benzerlik bulunan birimleri art arda kullanma.” biçiminde tanımlamıştır (Vardar, 2007: 119). Bir anlatım biçimi olarak ikileme pek çok dilde kullanıldığı gibi Türkçede de kullanılmaktadır. İkileme; anlamı pekiştirmek, güçlendirmek, zenginleştirmek amacıyla kullanılır.

3.1.8. Yansımalar

Doğadaki seslerin taklidiyle oluşturulan sözcüklerdir. Türkçe, yansıma sözcükler açısından oldukça zengin bir dildir. Yansıma, dış gerçeklik düzleminde var olan ses veya gürültüleri, işitimsel izlenimi yansıtacak biçimde aktaran, adlandırılan gerçeği ses öykünmesi yoluyla belirten dilsel öğedir (Vardar, 2007: 216).

Hüseyin GÜFTÂ, Mustafa Onur KAN

4. Bulgular

Bu bölümde, incelenen Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları ilköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulguların hangi metinden alındığı kısaltma ile gösterilmiştir. Metinler ve kısaltmaları şu şekildedir:

A	Atatürk	İK	İyimserlik Kötümserlik
ACO	Anadolu'nun Cirit Oyunları	İM	İstiklâl Marşı
AGH	Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi	K	Komşusuzluk
AK	Anadolu'da Konukseverlik	KYD	Karada Yüzen Donanma
AVS	Atatürk ve Sanat	MKK	Mustafa Kemal'in Kağnısı
AVTT	Atatürk ve Türk Tiyatrosu	SK1	Susayan Konya
B	Bilmece	SK2	Son Kuşlar
BİB	Bir İletişim Biçimi Olarak Karikatür	TD1	Tatlı Dil
BT	Bozkırın Tezenesi	TD2	Türk Dili
DH	Deniz Hasreti	YKO	Yolcu Konmaz Oteli
HAK	Hayata Açılan Kapılar		

İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Dil ile İlgili Kültür Öğeleri Açısından İncelenmesi

İncelenen ders kitabında tespit edilen dil ile ilgili kültür öğelerinin metinlere göre sayısal dağılımı şu şekildedir:

Tablo 1: Dil İle İlgili Kültür Öğelerinin Metinlere Göre Dağılımı

Metin	Deyim	Mecaz	Atasözü	Özdeyiş	Ağız Özellikleri	İkileme	Yansıma	Toplam
A	4	5	-	-	-	3	-	12
ACO	7	1	-	-	-	2	-	10
AK	13	4	-	1	-	4	-	22
AVS	3	9	-	2	-	2	-	16
AVTT	7	4	-	-	-	2	-	13
B	8	-	-	-	-	5	2	15
BİB	9	6	-	-	-	1	-	16
BT	7	7	-	-	-	4	-	18
DH	1	1	-	-	-	-	-	2
HAK	11	5	-	-	-	5	-	21
İK	15	9	-	4	-	6	-	34
K	12	4	-	-	-	13	-	29
KYD	11	-	-	1	-	1	-	13
MKK	6	4	-	-	-	17	2	29
SK1	14	5	-	1	-	8	-	28
SK2	14	4	-	-	1	18	3	40
TD1	22	58	2	-	4	7	1	94
TD2	9	6	-	7	-	1	-	23
YKO	25	8	-	-	-	11	1	45
Toplam	198	140	2	16	5	110	9	480

Tablo 1'e göre, incelenen metinler içinde dil ile ilgili kültür öğelerine en çok yer verilen metin *Tatlı Dil* (TD1), en az yer verilen metin ise *Deniz Hasreti* (DH)'dir. Dil ile ilgili kültür öğelerinden en çok deyim (f= 198) en az atasözüne (f= 2) yer verilmiştir.

İncelenen ders kitabında tespit edilen dil ile ilgili kültür öğelerine dair bazı örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Deyimlerle İlgili Örnekler

- ... O dil ağzın içinde her dönüşünde *can yakar, kalp kırar*, gönül devirir (TD1, s.10).
- Etrafı bir kere daha *gözden geçirelim* (YKO, s.14).
- ... Çok geniş bir daire içinde *ele alınabilecek* iletişimde karikatürün bir ileti (mesaj) olarak önemi yadsınamaz (BİB, s.20).
- *Alıp ele yeni baştan vatani*,
Kurmaya öğretti bize Atatürk (A, s.26).
- Ancak hiçbirinin sanatla halkı Atatürk kadar yaklaştırdığı *ileri sürülemez* (AVS, s.28).
- Atatürk, bir yıl önce tarihî sözleriyle *şeref verdiği* bu sanatın gönülleri tok çocuklarını bir akşam sofrasında konukluyor ... (AVTT, s.30)
- Türk milletini *meydana getiren* unsurların başında Türk dili vardır (TD2, s.33).
- Karagöz'üm ne *iyi ettik* de parka oturmaya geldik! (B, s.38)
- Evlerin sesidir tokmaklar; eve misafir geldiğini ev sahibine *haber verir* (HAK, s.42).
- ... İnsanlara hayatı *zehir edenler...* (İK, s.44)
- Nerdeyse yiğitler *birbirine girecek*. Obanın yaşlıları toplanır, bir hiç yüzünden yiğitlerin *birbirine girmesini* istemezler (ACO, s.50).
- Donanmanın *devreye girmesi* gerekirdi (KYD, s.53).
- Neşet Ertaş, 1938 yılında Kırşehir'in Çiçekdağı ilçesine bağlı Kırtıllar Köyü'nde *dünyaya gelmiştir* (BT, s.57).
- Çoğumuzun *yolunun düştüğü*, dümdüz yollarla arşınladığımız yerlerden biridir (SK1, s.62).
- Dalgaların *gözümde tütüyor* mavi, yeşil... (DH, s.69)
- Belki geliyor da ben *farkına varmıyorum!* (SK2, s.70)
- *Ne olur "İyi akşamlar!"* ve "Günaydın!"dan başka, bir kelimecik daha konuşabilseydik (K, s.78).
- ... *Nam salmıştı* asker içinde (MKK, s.82).
- Anadolu'nun geleneksel konukseverliği *üzerinde duralım* isterseniz (AK, s.85).

Mecazi İfadelerle İlgili Örnekler

- Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
- Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak (İM, s.3).
- Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır (AGH, s.4).
- Tatlı Dil (TD1, s.10)
- Sevinçten çıldıracağım (YKO, s.14).
- ... İletişim aracı olarak diğer sanat dallarına göre daha güçlü ve çekici mesajlar verebilen karikatür sanatının, kaynak olarak da karikatürçünün ne denli önemli ve kalıcı olduğunu vurgulamaktadır (BİB, s.21).
- Bayrağımız için al kanımızı,
- Vermeyi öğretti bize Atatürk (A, s.26).
- “Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir” (AVS, s.28).
- Atatürk, bir yıl önce tarihî sözleriyle şeref verdiği bu sanatın gönülleri tok çocuklarını bir akşam sofrasında konukluyor ... (AVTT, s.30)
- Türk dili ile ilgili olarak göz önünde bulundurulması gereken temel esasların başında Türkçenin güzelliğine, zenginliğine ve gücüne olan güven ile bu dilin büyük bir kültür dili olma yolunda taşıdığı potansiyele olan inanç yer almalıdır (TD2, s.34).
- İçinde yaşanan ve insan soluğu ile hayat bulan yapıların dış dünyayla ilişkilerini sağlar kapılar (HAK, s.41).
- İyimser yahut eski tabiriyle “nikbin” dediğimiz insanlar hakikaten yalnız kendilerinin hayatını tatlılaştırmakla kalmazlar, beraber yaşadıkları insanlara da hayatı pembe bir gözlük arkasından seyrettirirler (İK, s.44).
- Bir zamanlar köy düğünlerini davulu ile zurnası ile coşturan cirit oyunları, Anadolu'nun kükrek sesi, yiğitlik, mertlik heyecanı, geleneksel seyirliğidir (ACO, s.52).
- Yunus Emre gönüller onardı dilinde Hakk'ın sözü, elinde çeşte kopuzla...
Âşık Veysel onunla geçti iki kapılı handan ağır ağır... (BT, s.56)
- Çoğumuzun yolunun düştüğü, dümdüz yollarla arşınladığımız yerlerden biridir (SK1, s.62).
- Uyuyor mu limanda her gece sallanarak,
- Altından çivilerle çakılmış gemilerin? (DH, s.68)

- ... Basit ama hesaplı fikirlerine, sevimli şakalarına karşı hakkında kötü bir hüküm de veremezsiniz (SK2, s.71).
- Bazen bu şansı yakalamıyor değilim aslında (K, s.78).
- Yediyordu Elif kağnısını,
- Kara geceden geceden... (MKK, s.82)
- Bu konukseverliğin kökleri tarihin derinliklerine iner (AK, s.85).

Atasözleriyle İlgili Örnekler

- ... O dil ağzın içinde her dönüşünde can yakar, kalp kırar, gönül devirir. “Dil yarası yaraların en derinidir.” derler (TD1, s.10).
- ... Bucak bucak kaçtığımız insanlar hep o insanlardır. Ama tatlı dil öyle mi ya? “Yılanı deliğinden çıkarır.” derler (TD1, s.10).

Özdeyişlerle İlgili Örnekler

- Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda, mevcuttur! (AGH, s.4)
- “Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” (AVS, s.28)
- Türk Dili adlı metindeki resimde Atatürk’ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” özdeyişi yer almaktadır (TD2, s.33).
- ... En doğrusunu Auguste Breal (Agust Biril) adında bir muharrir yapmıştır. O muharrir: “İnsanları, beraber yaşadıkları kimselere hayatı hoş hâle getirenler, bir de beraber yaşadıkları insanlara hayatı zehir edenler diye ikiye ayırmak kabildir.” diyor (İK, s.44)
- “İmkânın sınırını görmek için imkânsız denemek lazım.” dedi padişah... (KYD, s.54)
- Mevlâna, herkesi olduğu gibi bizleri de; “Gel, gel; ne olursan ol, yine gel.” sözleriyle karşılıyordu (SK1, s.65).
- İbni Batuta, Anadolu için şöyle der:

“Tanrı, güzelliklerini öteki ülkelere ayrı ayrı dağıtırken burada hepsini bir araya getirmiştir. Burada dünyanın en güzel insanları, en temiz giyimli halkı yaşar, en nefis yemekler pişirilir. Allah’ın yarattıkları içinde en şefkatli, en konuksever halk Anadolu’dadır.” (AK, s.85, 86).

Ağız Özellikleri ile İlgili Örnekler

- Adana, Mersin, Kahramanmaraş gibi Güney ve Güneydoğu vilayetlerimizde halk ağzında “dil” kelimesi “anahtar” manasında kullanılır. Hatta biraz daha yukarı çıkarsanız mesela Erzincan’da düğünlerde, gelin susar, ağzını açıp bir kelime söylemez. Düğün akşamı gelini söyletmek için

güvey kıymetli bir hediye verir ki bu hediyeye Erzincan'da "dilbağı" derler (TD1, s.12).

- ... İriliğine, sallapatiliğine, Karamanlı ağzı konuşuşuna, basit ama hesaplı fikirlerine, sevimli şakalarına karşı hakkında kötü bir hüküm de veremezsiniz (SK2, s.71).

İkilemeler İle İlgili Örnekler

- "Şeytan görsün yüzünü!" deyip bucak bucak kaçtığımız insanlar hep o insanlardır (TD1, s.10).
- Her yer pırıl pırıl... (YKO, s.14)
- Bir kişinin toplumla yüzyüze kurduğu iletişimde ulaşabileceği insan sayısı sınırlıdır (BİB, s.23).
- İlkeleri birer sarsılmaz kaya,
- Devrimler yapıldı arka arkaya (A, s.26)
- ... Sanatı, bu uygarlık savaşında en etkin, kalpten kalbe giden en sıcak, en dolaysız, en sağlıklı araç saymıştır (AVS, s.28).
- Provalar ilerlerken Atatürk birkaç defa yapıtın hazır olup olmadığını soruyor (AVTT, s.31).
- Her aydın hangi konuda olursa olsun yazarken buna dikkat edebilmelidir (TD2, s.35).
- ... Havadan şöyle derin derin nefes al... (B, s.39)
- ... Kentlere girip çıkarken kullanılıyordu (HAK, s.41).
- ... Yaradılışı onu doğrudan doğruya karanlıklar içinde aydınlık noktaları aramaya götürür (İK, s.44).
- Niçin savaşalım, boşu boşuna vuruşalım? (ACO, s.50)
- "Olabilir." diye söylendi kendi kendine... (KYD, s.54)
- Âşık Veysel onunla geçti iki kapılı handan ağır ağır... (BT, s.56)
- Yolculuğumuz boyunca, her ay bölgeyi baştan sona dolaştık... (SK1, s.62)
- Cıvıl cıvıl öterlerdi (SK2, s.70).
- "Nasılın?" filan desek birbirimize, "Çoluk çocuk iyi mi?" desek (K, s.78).
- Yediyordu Elif kağnısını,
- Kara geceden geceden... (MKK, s.82)
- On dördüncü yüzyılın başlarında Anadolu'da bir gezi yapan tanınmış Arap seyyahı Tancalı İbni Batuta, Anadolu'yu karış karış gezerken hep bu ahi tekkelerinde konaklamış, Türklerin gösterdikleri konukseverliği seyahatnamesinde anlata anlata bitirememiştir (AK, s.85).

Yansımalar ile İlgili Örnekler

- Dakikalar, yatağına alışmış bir su gibi şırıltılar içinde akar gider (TD1, s.13).
- Bir şarkı mırıldanarak toz alıyormuş gibi eşyaya kuvvetli bir şekilde süpürgeyi indirmeye başlar (YKO, s.14).
- ... Ağzımızda cik cik öten meyve hangisidir? (B, s.40)
- Cıvıl cıvıl öterlerdi (SK2, s.70).
- Uzak cephelerin acısıydı gıcırtilar... (MKK, s.82)
- Ta gerilerden başka kağnılar yetişti geçti gacır gucur (MKK, s.84)

5. Sonuç ve Öneriler

İnsan topluluğuna millet özelliği kazandıran ve milleti bir arada tutan kültür ve kültür öğeleri hem millet hem de milleti oluşturan fertler açısından büyük önem arz eder. Kültür öğeleri milleti oluşturan fertler arasında sosyal akrabalık bağı oluşturur ve milleti ayakta tutar. Milleti oluşturan fertlerin kültürlerini çok iyi bilmeleri, onları bir arada tutan kültür öğelerinin farkında olmaları ve bu öğeleri korumaları gerekir.

Kültürün taşıyıcısı ve aynası olan dil, kültür aktarımında en önemli araçtır. Bu bağlamda ana dili öğretimi olan Türkçe dersinin büyük bir önemi vardır. Türkçe dersi, kültür aktarım aracı olan dili, incelikleri ve zenginlikleriyle kazandırır.

Bu araştırmada incelenen 7. sınıf Türkçe ders kitabındaki dil ile ilgili kültür öğelerine ilişkin şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Dil ile ilgili kültür öğelerinden deyimler (f=198), mecazi ifadeler (f=140), atasözleri (f=2), özdeyişler (f=16), ağız özellikleri (f=5), ikilemeler (f=110) ve yansımalar (f=9) yer verildiği tespit edilmiştir. Deyimler ve mecazi ifadeler ön planda iken yansımalar ve atasözlerinin az olduğu tespit edilmiştir. Matan (2004) da ilköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitaplarını incelediği çalışmasında deyim, atasözleri ve özdeyişlere yeterince yer verilmediğini belirtmiştir. Ayrıca yetersiz sayıdaki atasözlerine (f= 2) tek bir metinde yer verilip diğer metinlerde atasözlerine yer verilmemesi büyük bir probleme yol açmaktadır. Çünkü öğrenci kitap boyunca başka hiçbir metinde dilin zenginliği ve kültürün aynası olan atasözü ile karşılaşamayacak. Bu durum, öğrencinin kültürünü tanıması, dilinin zenginliklerini görmesi, sözcük dağarcığını, soyutlama ve yorum yapabilme becerilerini geliştirme bağlamında büyük bir eksikliklerdir.

Çalışmanın sonuçlarına göre şu öneriler sunulmuştur:

1. Ders kitaplarında yer alan metinler, dil ile ilgili kültür öğelerini taşıyan, öğrenciye dilini tanıtan ve sevdiren nitelikte olmalıdır.

2. Diğer ders kitapları da dil ile ilgili kültür öğelerine yeterince yer vermelidir. Ayrıca ortaöğretimdeki Türk dili ve edebiyatı dersi kitaplarını dil ile ilgili kültür öğeleri açısından inceleyen benzer çalışmalar yapılmalıdır.
3. Öğretmen kılavuz kitaplarında, dil ile ilgili kültür öğelerinin aktarımında ders kitabının yanı sıra kullanılacak materyaller ve bu öğelerin hangi etkinliklerle aktarılacağı belirtilerek öğretmenlere yol gösterilmelidir.
4. Türkçe dersinde, dil ile ilgili kültür öğelerinin aktarımında görsel ve işitsel materyallerden yararlanılmalıdır.
5. Türkçe öğretim programında, öğrencilere aktarılacak dil ile ilgili kültür öğeleri belirlenmeli ve bu öğelerin hangi yöntemler kullanılarak aktarılacağı belirtilmelidir.
6. Öğretmenlere kültür öğeleri ve kültür aktarımı ile ilgili hizmet içi eğitim verilmelidir.
7. Diğer kültür öğelerinde olduğu gibi dil ile ilgili kültür öğelerinin aktarımında da bütün derslerden yararlanılmalıdır. Bu bağlamda, dersler arasında işbirliği yapılmalıdır.
8. Öğretmen adaylarına, lisans döneminde dil ile ilgili kültür öğeleri hakkında yeterli bilgi aktarılmalıdır ve öğretmen adaylarına dil-kültür ilişkisi farkındalığı kazandırılmalıdır.
9. Türkçe öğretmenliği bölümü lisans programında anlambilim dersi seçmeli olarak vardır. Dil ile ilgili kültür öğelerinin büyük bir kısmı anlambilimle (semantik) ilgili olduğu için lisans döneminde anlambilim dersi zorunlu olarak programda yer almalıdır.

Kaynakça

Akarsu, B. (1998). *Wilhelm Von Humboldt'da Dil - Kültür Bağlantısı*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Aksan, Doğan (2005). *Türkçenin Zenginlikleri, İncelikleri*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.

Aksoy, Ö. A. (1984). *Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

Aksoy, Ö. A. (1988). "Atasözleri, Deyimler". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten-1962*, Ankara: TDK Yay., 131-166.

Aral, D. (2008). *Millî Eğitim Bakanlığının Hazırladığı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hüseyin GÜFTÂ, Mustafa Onur KAN

Bozkurt, F. (1995). *Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Ergin, M. (2007). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basın/Yayım/Dağıtım.

Gökalp, Z. (2005). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Akvaryum Yayınevi.

Güvenç, B. (2007). *Kültürün Abc'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kaplan, M. (1976). "Kültür ve Kültürü Meydana Getiren Unsurlar". *Türk Kültür ve Medeniyeti*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türk Kültür ve Medeniyeti Araştırma Enstitüsü Deneme Yayınları, (1), 53-83.

Kaplan, M. (2005). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi (Muğla İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Korkmaz, Z. (2007). "Dil Nedir?". (Z. Korkmaz, A. B. Ercilasun, T. Gülensoy, İ. Parlatır, H. Zülfikar, N. Birinci) *Türk Dili ve Kompozisyon* içinde (s. 1-46). Ankara: Ekin Basın Yayın Dağıtım.

Matan, M. (2004). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Kültür Öğeleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MEB (2008). *İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. (Ed.: Murat ÖZBAY). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Onan, B. (2005). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Dil Yapılarının Anlama Becerilerini (Okuma/Dinleme) Geliştirmedeki Rolü*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özbay, M. (2002). "Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi". *Türk Dili*, 602, 112-120.

Özbay, M. (2008). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I*. Ankara: Öncü Basımevi.

Saussure, F. (2001). *Genel Dilbilim Dersleri*. (Çev.: Berke Vardar), İstanbul: Multilingual Yayınları.

Şen, Ü. (2008). "Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (5), 763-779.

Turhan, M. (2002). *Kültür Değişmeleri*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Uyar, Y. (2007). *Türkçe Öğretiminde Kültür Aktarımı ve Kültürel Kimlik Geliştirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Uygur, N. (2006). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Ünalın, Ş. (2005). *Dil ve Kültür*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.